

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 27 januari 2015

Mål nr

T 407-13

KLAGANDE

Secora Sverige AB, 556707-8976

Strandbergsgatan 61

112 51 Stockholm

Ombud: Advokat HDK och advokat TS

MOTPART

Region Gotland

621 81 Visby

Ombud: Advokat JH

SAKEN

Fordran

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätts dom 2012-12-19 i mål T 1014-12

_____

DOMSLUT

Högsta domstolen förklarar att kap. 1 § 8 i 2004 års Allmänna Bestämmelser för byggnads-, anläggnings- och installationsentreprenader (AB 04) ska tolkas på följande sätt. Vid en fackmässig bedömning ska entreprenören beakta sådana förhållanden inom arbetsområdet som är troliga.

Högsta domstolen meddelar inte prövningstillstånd rörande målet i övrigt. Hovrättens dom står därmed fast.

Secora Sverige AB ska ersätta Region Gotlands rättegångskostnad i Högsta domstolen med 682 968 kr, varav 445 365 kr avser ombudsarvode, och ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för Högsta domstolens dom.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN M.M.

Secora Sverige AB har yrkat att Högsta domstolen bifaller Secoras talan, befriar Secora från skyldigheten att betala ersättning för Region Gotlands rättegångskostnader i tingsrätten och hovrätten samt förpliktar Regionen att betala ersättning för Secoras rättegångskostnader där.

Region Gotland har motsatt sig att hovrättens dom ändras.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader i Högsta domstolen.

Högsta domstolen har meddelat prövningstillstånd beträffande frågan om tolkningen och tillämpningen av AB 04 kap. 1 § 8, närmare bestämt om bestämmelsen ska tolkas på så sätt att entreprenören får utgå från de mest

optimala förhållanden som en fackmässig bedömning tillåter eller att entreprenören måste räkna med de mest negativa förhållanden som en fackmässig bedömning ger anledning att befara eller på något annat sätt.

Frågan om prövningstillstånd rörande målet i övrigt har förklarats vilande.

Byggandets Kontraktskommitté har avgett yttrande i målet.

DOMSKÄL

Bakgrund och frågan i Högsta domstolen

1. Region Gotland beställde muddringsarbeten i Slite hamn av Secora. Parternas avtal hänvisar till Allmänna bestämmelser för byggnads-, anläggnings- och installationsentreprenader (AB 04). Under arbetet stötte Secora på hårt kalkberg som bolagets mudderverk inte klarade av. Secora utförde därför sprängningsarbeten, för vilka man krävt ytterligare ersättning från Regionen.
2. Tingsrätten, som prövade Secoras krav i förhållande till bl.a. AB 04 kap. 1 § 8, ogillade Secoras talan. Hovrätten har fastställt tingsrättens domslut.
3. Villkoret i AB 04 kap. 1 § 8 lyder: Saknas vid tiden för avgivande av anbud uppgifter som avser arbetsområdet eller det område som berörs av entreprenaden skall förhållandena antas vara sådana som kunnat förutses vid en fackmässig bedömning.
4. Hovrätten har sammanfattningsvis anfört att den inte gör någon annan bedömning än den som tingsrätten gjorde när det gäller bl.a. fackmässigheten i

Secoras agerande. I frågan om vad Secora har haft anledning att förutsätta om arbetsområdet, har hovrätten alltså funnit att det av tillgängligt underlag gått att dra en tämligen säker slutsats avseende förekomsten av kalkberg och bergets beskaffenhet. Hovrätten har instämt i tingsrättens slutsats att det vid en fackmässig bedömning var en närliggande tolkning att kontraksarbetena inte skulle kunna genomföras med den valda metoden (användning av det aktuella mudderverket), dvs. att tolkningen visserligen inte var säker men så sannolik att den vid en fackmässig bedömning inte hade gått att utesluta. Hovrättens formulering i denna del har ifrågasatts av båda parterna. Mot bakgrund av vad hovrätten anfört i övrigt kan formuleringen emellertid inte förstås på annat sätt än att hovrätten har ansett att sannolikheten för en tolkning av detta slag var hög och att den därför måste beaktas vid en fackmässig bedömning.

5. Den fråga som Högsta domstolen ska besvara är från vilka utgångspunkter en fackmässig bedömning av förhållandena inom arbetsområdet ska göras.

Regleringen i AB 04

6. AB 04 är utarbetade av Bygandets Kontraktskommitté (BKK), som består av företrädare för ett antal myndigheter och intresseorganisationer på både beställar- och entreprenörsidan. Bestämmelserna går tillbaka på motsvarande äldre branschöverenskommelser.

7. AB 04 kap. 1 § 8 har sitt ursprung i 1965 års version av AB (AB 65 kap. 1 § 11). Av Motiv AB 65 (s. 48 f.) framgår bl.a. att avsikten är att den fackmässiga bedömningen ska vara objektiv och grundad på de kunskaper som en fackman har. Vid bedömningen ska man beakta samtliga relevanta omständigheter som objektivt kan konstateras. Bland sådana omständigheter

nämns innehållet i anbudshandlingarna (jfr numera i AB 04 begreppet Förfrågningsunderlag) och erfarenheter som vunnits eller kan vinnas genom besök på platsen (jfr numera AB 04 kap. 1 § 7).

8. Några ytterligare uttalanden om innebörden av kap. 1 § 8 har inte gjorts vid tillkomsten av senare versioner av AB.

9. I bestämmelsen behandlas fallet att uppgifter helt saknas om ett visst förhållande, dvs. att förfrågningsunderlaget och andra informationskällor inte ger någon vägledning alls för anbudsgivaren. Bestämmelsen får uppfattas så att den är tillämplig även när det finns uppgifter men dessa är oklara eller ofullständiga.

10. AB 04 kap. 1 § 8 har ett nära sakligt samband med bestämmelserna i kap. 1 § 6 och § 7. Enligt § 6 första stycket gäller att för riktigheten av uppgifter, undersökningsmaterial och tekniska lösningar ansvarar den part som tillhandahållit dem. Enligt tredje stycket förutsätts beställaren i förfrågningsunderlaget ha lämnat de uppgifter som kan erhållas vid en fackmässig undersökning av den fastighet eller del av fastighet som berörs av kontraktens arbetena. I § 7 anges bl.a. att entreprenören, innan anbud lämnas, förutsätts ha skaffat sig kännedom om arbetsområdet och andra förhållanden av betydelse för bedömningen av vad som erfordras för kontraktens arbetenas utförande och som kan erhållas genom besök på platsen. I kommentaren i AB 04 till § 6 och § 7 anges som exempel att entreprenören har rätt att utgå från att asbest inte förekommer och asbestsanering således inte ingår i kontraktens arbetena om detta inte angetts i förfrågningsunderlaget. Vidare sägs att entreprenören inte är skyldig att utföra exempelvis markundersökningar.

11. Om ett förhållande som avses i kap. 1 § 8 inte är sådant som det ska förutsättas vara, har entreprenören enligt kap. 2 § 4 rätt till ersättning för arbeten som tillkommit till följd av detta (ÄTA-arbeten: Ändring, Tillägg, Avgående). Entreprenören har bevisbördan för de omständigheter som kan grunda rätt till sådan ersättning (jfr bl.a. Per Samuelsson, Entreprenadavtal, Särskilt om ändrade förhållanden, 2011, s. 158).

Utgångspunkterna för en fackmässig bedömning

12. Uttrycket ”fackmässig” förekommer i flera bestämmelser i AB 04 och behandlar olika situationer. Begreppet kan därför inte ges en enhetlig innebörd, utan vad som är fackmässigt måste avgöras mot bakgrund av den aktuella bestämmelsens syfte och de krav som kan ställas på den berörda parten. Den närmare innebörden av vad som kan anses fackmässigt avgörs slutligt av omständigheterna i det enskilda fallet.

13. Tillämpningen av kap. 1 § 8 bör utgå från samma principer som bär upp andra bestämmelser i AB 04. Som framgår av BKK:s yttrande syftar regleringen i AB 04 till ett rationellt och kostnadseffektivt genomförande av byggprojekt. Genom konkurrens mellan olika anbudsgivare som utgår från ett kalkylerbart förfrågningsunderlag ska beställaren få anbud som är jämförbara. Ett fylligt förfrågningsunderlag ger en god grund för anbudsgivarens bedömningar av förhållandena på platsen. Om förfrågningsunderlaget i stället är magert ökar utrymmet för olika bedömningar, som var och en kan anses som fackmässig. Entreprenören har då rätt att utgå från den bedömning av förhållandena som leder till den lägsta kostnaden för kontraktsarbetena. Höga anbud som kan vara prisdrivande motverkas av att entreprenören inte ska beakta sådant som inte redovisas i handlingarna. Vid anbudsgivningen bör alltså inte osäkra förhållanden prissättas till nackdel för bägge parter.

14. En fackmässig bedömning enligt AB 04 kap. 1 § 8 innefattar en genomgång av tillgängligt underlag, varvid de risker som kan påverka utförandet av kontraktsarbetena ska identifieras. Ett led i denna genomgång är att överväga sannolikheten för att ett visst förhållande föreligger som kan påverka valet av arbetsmetod och därmed även kostnaderna för kontraktsarbetena. Det krävs då inte att anbudsgivaren ska beakta alla risker som är tänkbara i den aktuella situationen. I kravet på fackmässighet kan alltså inte tolkas in att anbudsgivaren ska förutsätta ett visst förhållande, som kan medföra högre kostnader för utförandet av kontraktsarbetena, enbart av det skälet att bedömningsunderlaget indikerar att förhållandet möjligen föreligger.

15. Av samma skäl ska anbudsgivaren inte heller behöva utgå från att ett visst förhållande föreligger, när sannolikheten är ungefär densamma för förhållandets existens som för dess icke-existens. Däremot blir läget annorlunda om det är troligt att förhållandet föreligger. Då ska anbudsgivaren vid en fackmässig bedömning beakta det aktuella förhållandet.

Sammanfattande bedömning

16. Secora har haft att göra en fackmässig bedömning avseende förhållandena inom arbetsområdet – i detta fall förekomsten av kalkberg och bergets beskaffenhet – och att utifrån denna bedömning avgöra huruvida det var en lämplig arbetsmetod att använda det aktuella mudderverket. Vid bedömningen har det ankommit på Secora som entreprenör att beakta de förhållanden inom arbetsområdet som varit troliga. Den dispenserade frågan ska besvaras i enlighet med det sagda.

Frågan om meddelande av prövningstillstånd rörande målet i övrigt

17. Hovrätten har funnit att sannolikheten var hög för att kontraktsarbetena inte kunde genomföras med det aktuella mudderverket utan kompletterande åtgärder. Det innebär en högre grad av sannolikhet än vad Högsta domstolen nu har uttalat ska gälla vid en fackmässig bedömning enligt AB 04 kap. 1 § 8. Det finns då inte anledning att göra en ny prövning av fackmässigheten i Secoras agerande. Därför saknas skäl att meddela prövningstillstånd rörande målet i övrigt.

18. Utgången i målet innebär att Secora ska ersätta Regionen för dess rättegångskostnad i Högsta domstolen. Yrkat belopp är skäligt.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Marianne Lundius, Lena Moore, Martin Borgeke, Svante O. Johansson och Lars Edlund (referent)
Föredragande justitiesekreterare: Anna Gränsmarker